

Strona znajduje się w archiwum.

MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ MEDIACJI

Nawiązując do lat ubiegłych w Polsce trwa kolejna, X edycja działań na rzecz promowania mediacji w ramach obchodów Międzynarodowego Dnia Mediacji oraz Tygodnia Mediacji, organizowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości we współpracy z siecią koordynatorów ds. mediacji oraz organizacjami pozarządowymi.

Międzynarodowy Dzień Mediacji przypada na 15 października, natomiast Tydzień Mediacji w tym roku odbywa się w dniach 12-16 października 2020 roku. Tradycyjnie do włączenia się w tę inicjatywę Ministerstwo Sprawiedliwości zaprosiło również polską Policję. Koncepcja tegorocznych obchodów opiera się na propagowaniu inicjatyw lokalnych, włączeniu lokalnych środowisk do działań prowadzonych przez prezesów sądów, koordynatorów ds. mediacji i sędziów, a także współpracy pomiędzy ośrodkami mediacyjnymi, wymiarem sprawiedliwości i Ministerstwem Sprawiedliwości. Obchody będą przebiegały pod hasłem „Masz prawo do mediacji”.

Niniejszy artykuł jest próbą przybliżenia szerokiemu społeczeństwu tego, czym jest mediacja, jakie są jej cele i zadania, jakie możliwości i zalety postępowanie mediacyjne niesie dla pokrzywdzonego przestępstwem, a jakie może przynieść korzyści podejrzanemu lub oskarżonemu. Przy jednoczesnym upowszechnianiu wiedzy społecznej na temat alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów i sporów, a przede wszystkim uświadomienie ogółowi społeczeństwa, że do rozwiązania wspomnianych problemów nie trzeba angażować sądu, że można rozwiązać je poprzez rozmowę, kompromis i ugodę. Natomiast sąd powinien być ostatecznością.

Mediację można najprościej określić jako sposób dobrowolnego rozwiązywania problemów, które powstały w wyniku przestępstwa czy wykroczenia, na drodze porozumienia się pokrzywdzonego i podejrzanego lub oskarżonego z pomocą neutralnego mediatora. Mediator musi być zatem osobą bezstronną, która jest gwarantem, że pomiędzy ofiarą a sprawcą zostanie zachowana swoista równowaga sił, zapewniającą jednocześnie przestrzeganie w pełni ich praw i ochronę godności.

Mediacja dotyczy wszystkich przestępstw. Jest narzędziem służącym do wypełnienia nadrzędnego celu postępowania karnego zawartego w art. 2 § 1 ust. 1 Ustawy kodeks postępowania karnego tj. aby sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba, której nie udowodniono winy nie poniosła tej odpowiedzialności. Mediacja wprowadza obok sprawiedliwej kary – sprawiedliwość naprawczą jako właściwą formę odpowiedzialności za uczynioną krzywdę czy wyrządzoną szkodę. Jednocześnie ustawodawca wprowadził instytucję mediacji do postępowania w sprawach o wykroczenia wskazując, że odpowiednie jej stosowanie jest celowe „z uwagi na charakter konfliktów, które mogą leżeć u podstaw błahych zachowań, jakimi są wykroczenia, zaś eliminacja ich źródła bez sięgania po reakcję karną wydaje się szczególnie zasadna”[1].

Postępowanie mediacyjne jest dobrowolne. Może zostać podjęte na każdym etapie postępowania karnego z inicjatywy lub za zgodą pokrzywdzonego i oskarżonego. Daje stronom postępowania/konfliktu/sporu możliwość współdecydowania w swojej sprawie oraz wypracowania przy udziale mediatora satysfakcjonującej je ugody. Należy podkreślić, że postępowanie mediacyjne daje możliwość szybkiego naprawienia szkody i zadośćuczynienia dla pokrzywdzonego za uczynioną krzywdę lub poszkodowanego za wyrządzoną szkodę od sprawcy z pominięciem prowadzenia postępowania egzekucyjnego.

Postępowanie mediacyjne prowadzi instytucja lub osoba do tego uprawniona, powołana przez Sąd lub referendarza sądowego, a w postępowaniu przygotowawczym przez prokuratora lub inny organ prowadzący to postępowanie, spośród osób wpisanych do wykazu, prowadzonego przy każdym sądzie okręgowym w oparciu o przepisy Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 07 maja 2015 roku w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych.

W przypadku niewyrażenia zgody na rozpoczęcie lub kontynuowanie mediacji przez którąś ze stron postępowania, mediacja zostaje przerwana.

Postępowanie mediacyjne jest przeprowadzane w sposób neutralny i poufny. Uzyskane w jego trakcie informacje nie mogą być wykorzystywane zarówno przez mediatora, jak również na użytek dalszego postępowania karnego. Neutralny charakter postępowania mediacyjnego wynika ze sposobu jego prowadzenia. W zależności od decyzji pokrzywdzonego lub podejrzanego/oskarżonego może ono być prowadzone w sposób bezpośredni (twarzą w twarz) albo pośredni (bez osobistego kontaktu). Wówczas mediator spotyka się z każdym z uczestników na osobności, przekazując stanowiska i oczekiwania co do warunków ugody. Czas trwania postępowania mediacyjnego nie powinien przekroczyć miesiąca, natomiast za zgodą stron, czas ten może zostać przedłużony.

Pomyślnie przeprowadzone postępowanie mediacyjne kończy się sporządzeniem przez mediatora sprawozdania z jego przebiegu wraz z ugodą, które mediator przedstawia sądowi. Zawarta ugoda gwarantuje należyłą ochronę interesów uczestników postępowania.

Koszty postępowania mediacyjnego nie obciążają w żadnym zakresie stron postępowania, bowiem w całości pokrywa je Skarb Państwa.

Korzyści jakie daje postępowanie mediacyjne dla pokrzywdzonego to:

- wpływ na rozwiązanie konfliktu na zaproponowanych przez siebie warunkach;
- szansa na szybsze uzyskanie zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i przeprosin lub naprawienia szkody;
- uniknięcie wtórnej wiktymizacji, która może być spowodowana dodatkowym stresem i traumą towarzyszącą ofiarom podczas kolejnych czynności podejmowanych w trakcie postępowania sądowego;
- możliwość wypowiedzenia się na temat skutków przestępstwa oraz oczekiwań wobec podejrzanego lub oskarżonego;
- gwarancja wypełnienia zobowiązań przyjętych przez sprawcę, dzięki nadaniu ugodzie zawartej w postępowaniu mediacyjnym klauzuli natychmiastowej wykonalności, identycznej jak w przypadku orzeczeń podlegających wykonaniu w drodze egzekucji.

Korzyści jakie daje postępowanie mediacyjne dla podejrzanego lub oskarżonego to:

- możliwość porozumienia się z pokrzywdzonym co do sposobu i terminu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub naprawienia szkody;
- szybsze zakończenie postępowania karnego, a w konsekwencji szybsze zatarcie skazania;
- szansa na łagodniejsze potraktowanie przez sąd m.in.:
- orzeczenie kary grzywny lub ograniczenia wolności zamiast kary pozbawienia wolności do lat 5;
- orzeczenie umorzenia postępowania na podstawie art. 59a § 1 kodeksu karnego zamiast kary pozbawienia wolności do lat 5;
- odstąpienie od wymierzenia kary z równoczesnym orzeczeniem środka karnego zamiast kary pozbawienia wolności do lat 3, grzywny lub ograniczenia wolności;
- nadzwyczajne złagodzenie kary;
- uznanie iż czyn stanowi wypadek mniejszej wagi;
- uwzględnienie wniosku oskarżonego o dobrowolne poddanie się karze;

W sprawach z oskarżenia prywatnego zawarcie ugody w postępowaniu mediacyjnym skutkuje umorzeniem postępowania karnego.

Należy również wspomnieć, że obowiązują przepisy Ustawy z dnia 10 września 2015 roku o zmianie niektórych innych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów. Zakładają one upowszechnienie wykorzystywania mediacji i arbitrażu w sprawach cywilnych. Zmiany mają na celu skrócenie i usprawnienie procesów sądowych oraz obniżenie kosztów sporów, zarówno po stronie obywateli jak również państwa. Szersze wykorzystanie mediacji umożliwi stronom sporu zakończenie konfliktu w tańszy, szybszy i mniej sformalizowany sposób niż na drodze

sądowej, a przedsiębiorcom pozwole zachować dotychczasowe relacje gospodarcze.

*- opracowano na podstawie:

Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks Postępowania Karnego (Dz.U. nr 89 poz. 555 z późn. zm.);

Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks Karny (Dz.U. nr 88 poz. 553 z późn. zm.);

Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 07 maja 2015 roku w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych;

Materiały dydaktyczne Szkoły Policji w Pile „Zmiany w procedurze karnej 2015”, W-ctwo Szkoły Policji w Pile, marzec 2015;

Materiały dydaktyczne Ministerstwa Sprawiedliwości zamieszczone na stronie www.ms.gov.pl;

Materiały dydaktyczne Sądu Okręgowego w Gdańsku zamieszczone na stronie www.gdansk.so.gov.pl.

[1] Pełne uzasadnienie projektu ustawy o zmianie zasad ponoszenia odpowiedzialności za niektóre zachowania stanowiące wykroczenia oraz zmiany ustawy-Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia dostępne jest na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości pod adresem www.bip.ms.gov.pl/projekty-aktow-prawnych/prawo-karne.

